

Visdonk in de 19e eeuw

Inleiding

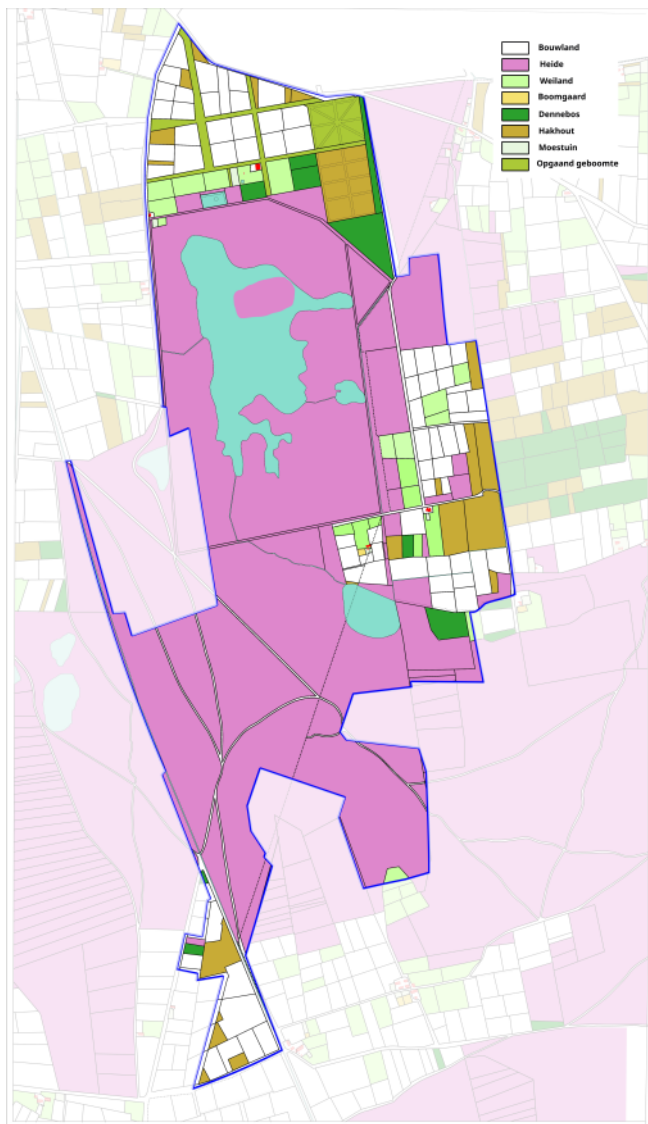
Zoals M. Broos in zijn studie¹⁸⁾ naar Visdonk aangeeft is een groot deel van het bezit van drossaard van G.W. (van) Motman overgegaan naar notaris P. van Vught. Onderstaande is een samenvatting van de historie van Visdonk in de 19e, begin 20e eeuw. De tekst tussen "..." zijn, met enkele geringe aanpassingen letterlijk overgenomen uit zijn artikelen. De tekst tussen -.- is geparafraseerd.

Visdonk en het Snolleven.

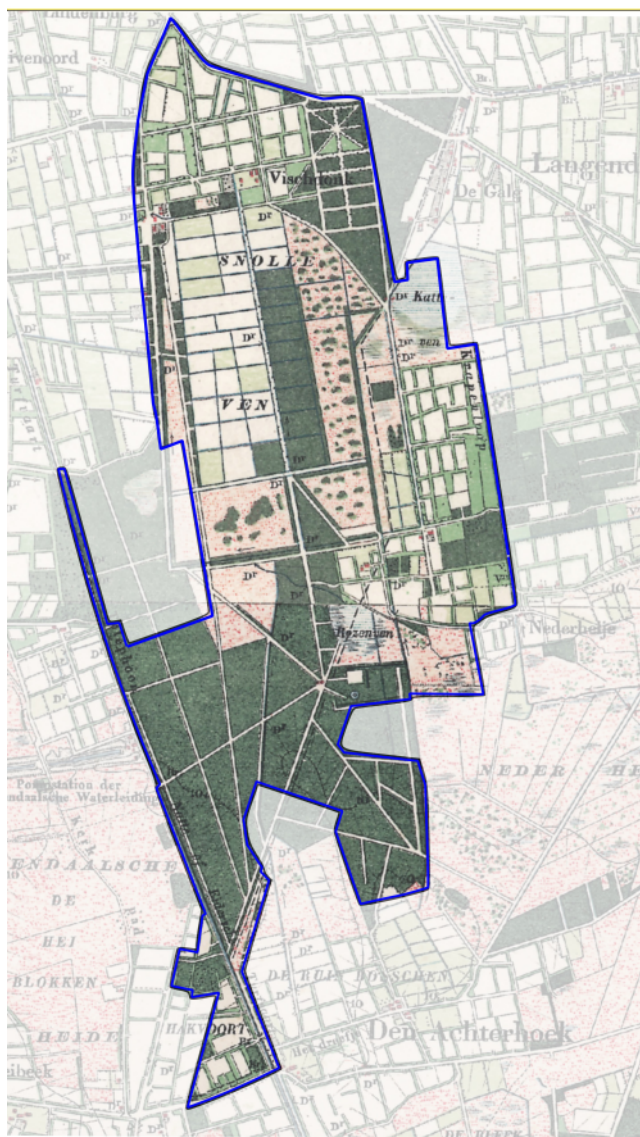
"Rond het Snolleven waren in 1832 al drie boerderijen aanwezig. Zij stonden op de huidige locaties Rozenvendreef 1, Nederheide 21 en Visdonkseweg 3. In 1857 ontstond nog een vierde bedrijf later Visdonkseweg 1."

"De aanzet tot ontginning van het Snolleven werd in 1846 gegeven met het verzoek van *notaris van Vught* om vrijstelling van grondbelasting voor het 97,8 hectare grote gebied. Met het graven van een nu inmiddels weer verdwenen sloot naar de vroegere turfvaart aan de oostzijde liet hij de ontwatering van het Snolleven op gang komen. Het deel ten

¹⁸⁾ Heemkunde tijdschrift "De Vrijheijt van Rosendale" deel 43, 45, 46, 47, (Herzien gepubliceerd op www.mariusbroos.nl/Visdonk.pdf).

Ingekleurde kadasterkaart naar grondgebruik van 1832.

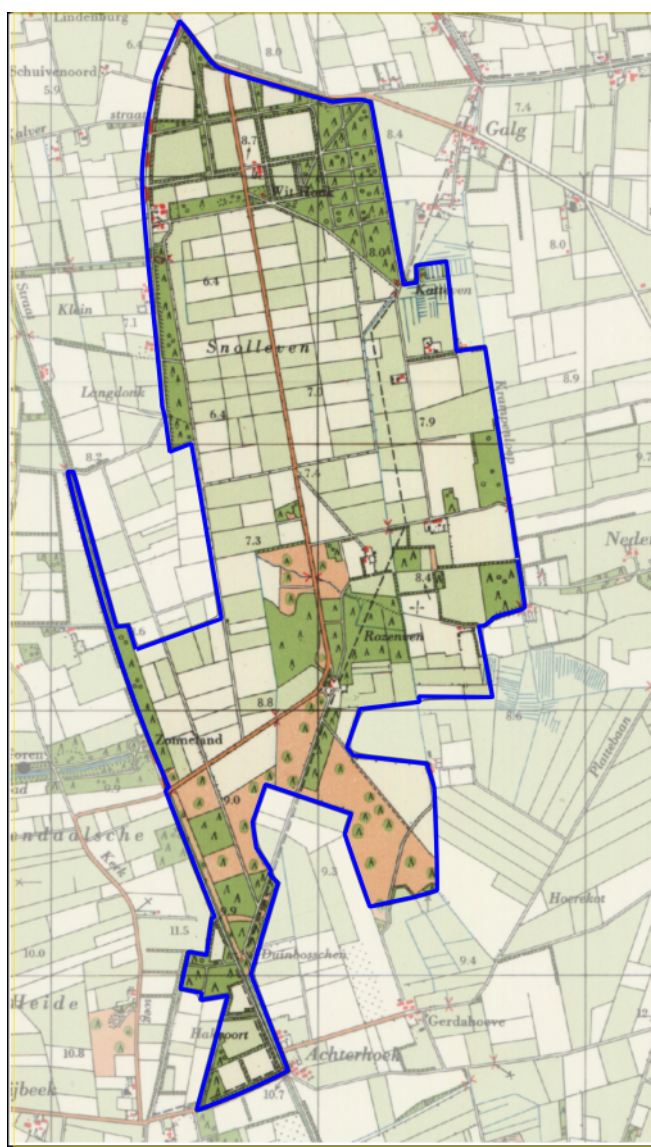

Topografische kaart 1887. Deze is in 1910 vernieuwd, maar daarbij nagenoeg onveranderd gebleven. De Roosendaalse heide is hier beplant met bos. De Rozenven-, Boswachters- en Muizendreef zijn daar een overblijfsel van.

westen van de in die periode aangelegde Rozen-
vendreef is het eerst in cultuur gebracht. Vanaf
1848 is dit na 11 jaar afgerond waarna men in
1859 overstak naar de andere zijde van de weg. Zo-
doende zijn er ruim 36 ha heidegrond in cultuur ge-
bracht. De situatie zoals die te zien is op de
topgrafische kaart van 1897 is tot kort voor WOII
nagenoeg onveranderd gebleven. In een deel van
het Snolleven is ook bosaanplant te zien dat later
deels is omgezet in landbouwgrond. In die tijd was
het gemengd bedrijf de norm, waarin voldoende
mest de grootste zorg was. Deze verkreeg met
vooral uit de potstal of men stak mosplaggen uit
mastbossen. In het najaar waren plaggen met veel
gevallen blad uit houtwallen rond het bouwland een
welkome afwisseling. Indien boekweit werd ge-
teeld op het land waar het jaar tevoren rogge had

Topografische kaart van 1948 - 1959. Veel houtopslag op de Roosendaalse- en Nederheide is tijdens de oorlogsjaren verdwenen, waarschijnlijk door kap of verwaarlozing. Diverse paden zijn niet meer te herkennen.

gestaan, dan vroeg het eigenlijk geen bemesting. Het was dan ook erg geschikt voor de lichtere zandgronden, maar slecht bestand tegen nachtvorst en felle wind. Alleen al daarom kwamen de houtwallen rond de percelen."

Topografische kaart van 1960 - 1967. De laatste ontginningen zijn weer-gegeven. De heide zal weer verdere begroeiing raken. Het Rozenven is in 1962 uitgediept. Tot die tijd was het droog genoeg om te voet te betreden.

het landgoed Visdonk in handen van een Roosendaalse familie."

"Het landgoed Visdonk was voor de verkoop verdeeld in zeven kavels (zes onder Roosendaal en Nispen en één onder Rucphen). Uiteindelijk kocht *Charles Francois Raphaël van Beeck*, advocaat in het Belgische Essen, het hele landgoed voor 30.080 gulden. Het ging om 147,9 hectare (133 percelen) in de gemeente Roosendaal en Nispen en 10,1 hectare (26 percelen) in de gemeente Rucphen."

"*Van Beeck* splitste zijn bezittingen in twee delen. Het landgoed Visdonk (158,0 hectare, aangekocht in 1884) was voor hem de belangrijkste inkomstenbron. Het centrale punt was de boerderij aan de (latere) Rozenvendreef. In 1885 kwam het 'spaeijen' (omspitten, omploegen of scheuren) van heidevelen, het uitdunnen van mastbossen, het plukken van proppen, het snoeien van houtwallen, het aanleggen en verbeteren van de dreven, alsmede het graven en ruimen van sloten en greppels regelmatig terug op de uitbetalingen, zowel aan Belgen als Hollanders. Een grote hoeveelheid jonge aanplant kwam tot stand. In het voorjaar van 1885 stonden er al 508 bomen en 14.969 heesters en planten. Het 'Peerdsbosch'. Eenige delen rond de 'nieuwe polder' op Visdonk werden geschikt gemaakt voor het aanleggen van mastbossen." -Dit alles onder toezicht van boswachter *Kuijstermans*.-

"In februari 1885 verhuisde *Kuijstermans* vanuit Rucphen naar de boswachterswoning aan het einde van de (latere) Rozenvendreef (Boswachtersdreef 8)."

-De opbrengsten van Visdonk gaven *van Beeck* een goed en positief resultaat.-

"In maart 1886, zo somt Marius Broos in zijn artikel op, telde het landgoed Visdonk 731 eikenbomen. Zij stonden in 'het Kerkdreefke' (260), 'het Eikedreefke' (180), de Breededreef (87) en bij 'Van Visdonk na den Lindeboom' (204). Er waren maar liefst 1957 beukenbomen geplant, namelijk 'In den Kalversdreef' (416), 'Op den Buitenwal naast Van Loon' (280), 'In den dreef na Potters' (180), 'In het Sterbosch' (109), 'In het tweede Boschje' (73), 'In de dreefkens in Sterbosch' (218), 'Op den regten kant van de dreef na den Lindeboom' (380), 'Nevens de Straat na Van Heijbeek' (93) en 'Bij Marijn Peeters' (208). Naast al deze bomen stonden er ook nog vele linden, platanen, kastanjes, kersen en berken."

-Na het overlijden van *van Beeck* erfde zijn zuster Maria alle bezittingen. Zij was gehuwd met *Joannes Josephus Laurijssen* die in 1889 was overleden. Ze hadden 576 ha grond in bezit, waaronder Visdonk. Na overlijden van Maria in 1924 zette één van haar kinderen, *Carolus Johannes Raphael Maria Laurijssen* het beheer voort.-

"Pas in de jaren 1920-1950 worden deze heidevelen en dennenbossen verder omgezet in cultuurgrond. De boeren op Visdonk konden dat ook in eigen beheer doen, zo het hen uitkwam."

Het zuidelijk deel

-De Roosendaalse Heide ten zuiden van het Snolleven behoren, tot het overlijden van Prins Willem Frederik Karel in 1881 tot de Oranje Nassaus. Ze gingen daarna over naar de Staat der Nederlanden.-

De naastgelegen heidegronden onder Rucphen vielen van oudsher onder het Markizaat van Bergen op Zoom.

- De Domeingronden zijn niet lang daarna door de Staat verkocht. *Louis Jean Baptist Julien Gihoul* werd de nieuwe eigenaar van een gebied van ca 91 ha. Na zijn overlijden is het nog een tijd beheerd door zijn rentmeester *Jacques de Rauw* tot het overlijden van Gihouls vrouw Emerance Dominique. Dit deel van het landgoed is in 1874 uiteindelijk door de kinderen verkocht aan *Carols van Beeck*, die later in 1884 ook het gebied rond Visdonk en het Snolleven van de erven Laurijssen had gekocht.-

- In 1926 kreeg *Carolus Johannes Raphael Maria Laurijssen*, één van de vier overgebleven kinderen van wijlen J. J. Laurijssen en Maria Antonia Christina Francisca van Beeck het landgoed toebedeeld. Hij overleed echter al in 1934. Via vererving heeft het landgoed voor dat het aan de Gemeente Roosendaal werd verkocht nog toebehoord aan de *neefjes van Carolus*, kinderen van zijn broer *Josephus*.